

O‘ZBEKISTONNING ICHKI TURIZM SALOHIYATINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI

Alimova Shaxnoza Oktamovna

*Buxoro Davlat Universiteti Turizm va mehmonxona xo`jaligi
kafedrasi o`qituvchisi.*

Nasulloyev Shamshod Vahobjon o`g`li

*Buxoro Davlat Universiteti Turizm va mehmonxona xo`jaligi kafedrasi
3-3-TUR-20 guruhi IV bosqich talabasi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada turizm sohasining muhim taqmoqlaridan biri hisoblanmish, ichki turizm va undagi kadrlar malakasining ahamiyati haqida so`z yuritilgan bo`lib uning rivoji uchun takliflar keltirilgan.

Kalit so`zlar: Ichki turizm, madaniy meros obyektlari, turistik shahar, Umumiy ovqatlanish va turar joy muassasalari.

Kirish:

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 3-fevraldagi «O‘zbekiston Respublikasi turizm salohiyatini rivojlantirish uchun qulay shart-sharoitlar yaratish bo‘yicha qo‘shimcha tashkiliy chora-tadbirlar to‘g‘risida»gi PF-5326-son Farmoni ijrosini ta‘minlash, shuningdek, hududlarni barqaror ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning eng muhim omillaridan biri sifatida ichki turizmni jadal rivojlantirish, fuqarolarni mamlakatimizning madaniy-tarixiy merosi hamda tabiiy boyliklari bilan tanishtirish eng ustuvor vazifa sifatida qo‘yildi[1]

O‘zbekiston Respublikasi Turizmni rivojlantirish davlat qo‘mitasi, Xalq ta‘limi vazirligi, Oliy va o‘rta maxsus ta‘lim vazirligi, O‘zbekiston yoshlar ittifoqi, O‘zbekiston Kasaba uyushmalari federatsiyasi kengashi, O‘zbekiston Xotin-qizlar qo‘mitasi, O‘zbekiston “Mahalla” xayriya jamoat fondi hamda O‘zbekiston faxriylarining ijtimoiy faoliyatini qo‘llab-quvvatlash “Nuroniylar” jamg‘armasining quyidagi aholi qatlamlari uchun respublika hududlari bo‘ylab turizm-ekskursiya turlari tashkil etilishini ko‘zda tutuvchi “O‘zbekiston bo‘ylab sayohat qil!” ichki turizmni rivojlantirish dasturini amalga oshirish to‘g‘risidagi taklifi ma‘qullandi.

Madaniy va tarixiy merosga boy davlat bo‘lgan O‘zbekiston o‘zini doimiy ravishda jozibador sayyohlik yo‘nalishi sifatida namoyon etib kelmoqda. Ichki turizmni rivojlantirish borasida amalga oshirilayotgan ishlar hamda sohani

rivojlantirish, xususan, 2023-yilda ichki turizm sohasida oldinga qo'yilgan maqsadli ko'rsatkichlarga erishish masalasi muhokama qilindi.

Ma'lum qilinishicha, 2022-yil davomida "O'zbekiston bo'ylab sayohat qil" dasturi doirasida 11 435 000 ta ichki sayohatlar amalga oshirilgan. Bu 2021-yilga nisbatan 1,9 barobar ko'pligi ta'kidlandi. [2]

Tadqiqot metodologiyasi:

Tadqiqot jarayonida O'zbekistonning istiqbolli ichki turizm salohiyatini o'rganish bo'yicha o'tkazilgan so'rovnoma o'tkazish orqali tahliliy natijalarga erishildi. Maqolani shakllantirish jarayonida ilmiy-nazariy, kuzatish va so'rov natijalaridan foydalanilgan. Tadqiqot natijalarining ishonchligi muallif tomonidan o'tkazilgan so'rovnomadani foydalanilgani bilan izohlanadi.

Tahlil va natijalar:

COVID - 19 pandemiyasi jahon iqtisodiyotini, xususan, turizm etakchiligidagi mintaqalarning iqtisodiy faoliyatini ham buzdi (Mariolis va boshq., 2021). Ijtimoiy ajratish choralari, xalqaro transport ta'minotining pasayishi va blokirovka yoki mamlakatga kirishni cheklash kabi farmatsevtik siyosat choralari xalqaro turizm tushumlarining katta pasayishiga olib keldi. Pandemiadan oldingi normal holatni tiklash uchun biroz vaqt ketishi sababli, ba'zi olimlarning ta'kidlashicha, qisqa muddatda ichki bozor turizm sanoatini tiklash eng istiqbolli usuli hisoblanadi (Arbul., 2021a). Sektorning pasayishi xalqaro turizmga ixtisoslashuviga, epidemiologik sharoitlariga yoki narxlarning evolyutsiyasiga qarab mintaqalar bo'yicha assimetrik bo'lishi kutilmoqda. Mintaqalarning pandemiadan oldingi turizm talablari darajasiga qaytish imkoniyatlarini tushuntiruvchi omillarni tushunish mehmondo'stlik menejerlari va mintaqaviy hokimiyat organlari uchun yetarli siyosiy javoblarni ishlab chiqish uchun muhim bo'ladi.[3]

Makroiqtisodiy va hududiy tadqiqotlar instituti (MHTI) ekspertlari O'zbekistonda ichki turizmning rivojlanishini o'rganib chiqdi. Respondentlarning 66,6 foizi sanitariya-gigiyena xizmatlaridan foydalanish imkoniyatlarini yetarli emas, deb baholagan.

Qayd etilishicha, O'zbekistonda ichki turizmning rivojlanishi bilan bog'liq holatni o'rganish maqsadida mart—aprel oylarida onlayn tartibda so'rov o'tkazilgan va unda 1 032 kishi ishtirok etgan. Ularning 46,7 foizini ayollar va 53,3 foizini esa erkaklar tashkil etgan. So'rovda ichki turizmning rivojlanishi 20 ta savolni ichiga olgan anketa usuli yordamida baholangan.

Onlayn so'rov natijalariga ko'ra, mamlakatda ichki turizmning quyidagi xususiyatlari aniqlangan:

- sayohatlar chastotasi bo'yicha respondentlarning 1/2 qismi (58,5 foiz) **yiliga kamida bir marotaba ichki sayohatga chiqadi** (shu jumladan, 33,5 foizi yiliga bir marotaba, 16,6 foizi 3 oyda bir marotaba, 8,3 foizi oyiga bir marotaba). Shu bilan birga, respondentlarning 32,3 foizi sayohat qilish va mamlakatning diqqatga sazovor joylarini ko'rish istagini bildirgan;

- **pul mablag'larining yetishmasligi** (respondentlarning 24,7 foizi) va bo'sh vaqtning kamligi (27 foizi) ichki turizmning rivojlanishi va sayyohlik xizmatlariga talabning ortishiga salbiy ta'sir qiluvchi omillar sifatida qayd etilgan. Agar erkaklarda bo'sh vaqtning yetishmasligi asosan ularning davlat ishida faoliyat yuritayotgani bilan izohlansa, ayollarda bo'sh vaqtning kamligi ularning davlat ishida bandligi va bola parvarish qilayotgani bilan bog'liq;

- yosh tarkibi bo'yicha ichki turizm iqtisodiy faol aholi orasida keng tarqalgan; mamlakat bo'ylab **sayohat qiluvchilarning faol toifasini 26-35 yosh oralig'idagi fuqarolar** tashkil qiladi (respondentlarning 33,4 foizi), 36-55 yosh oralig'idagilar (33,6 foiz). Sayohat qilishni xohlovchilar orasida aynan shu yosh guruhi yetakchi sifatida qayd etilgan (mos ravishda 37,5 foiz va 33,9 foiz);

- o'zbekistonliklar **asosan o'z oilasi** (so'rovda qatnashganlarning 51,5 foizi), do'stlari (26,0 foiz) bilan sayohat qilishni afzal ko'radi. Bu esa aholi mentaliteti va oila institutining jamiyatdagi ahamiyati bilan bog'liq;

- ziyorat turizmi (53,7 foiz), tog' kurort turizmi (52,7 foiz), madaniy-ma'rifiy turizm (36,4 foiz), sog'lomlashtirish turizmi (35,8 foiz) va sohil turizmi (35,4 foiz) so'rovda qatnashganlar orasida eng jozibador turizm turlari sifatida e'tirof etilgan. Shu bilan birga, yoshlar (35 yoshgacha) o'rtasida **ekstremal sport, festival turizmi hamda agroturizmga** qiziqish ortib bormoqda.[4]

Muallif tomonidan Buxoro va Toshkent viloyatlaridan 19-30 yoshli o'quvchilar va o'qituvchilar ishtirokida o'tkazilgan so'rovda respondentlar O'zbekistonda ichki turizmni rivojlantirish shartlari bo'yicha o'z nuqtai nazarlari bilan o'rtoqlashish imkoniga ega bo'ldilar. So'rov turli jihatlariga, jumladan, mintaqadagi turizmga e'tibor, umumiy ovqatlanish va joylashtirish ob'yektlarida xizmat ko'rsatish sifati hamda O'zbekistonni do'stlar uchun sayyohlik maskani sifatida tavsiya etish ehtimolini yoritib berdi.

So'rov natijalariga ko'ra, respondentlar o'z hududlarida turizmga qaratilayotgan e'tibor darajasidan qoniqish hosil qilishgan. Ushbu kuzatish turizmning iqtisodiy va madaniy foydalari tobora ortib borayotganini ko'rsatadi. Mahalliy hukumatlar va mutasaddi idoralar ichki turizm salohiyatini yaxshi tushunib, uni rivojlantirish borasida faol ish olib bormoqda.

Umumiy ovqatlanish va turar joy muassasalarida xizmat ko'rsatish sifati:

Muvaffaqiyatli turizm industriyasining asosiy ko'rsatkichlaridan biri bu umumiy ovqatlanish va joylashtirish muassasalarida ko'rsatilayotgan xizmatlar sifatidir. So'rovda respondentlar turistik obyektlarda xizmat ko'rsatish darajasini qoniqarli deb baholadilar. Bu mehmondo'stlik bo'yicha mutaxassislarni tayyorlash va rivojlantirishda ijobiy tendentsiya va sayohatchilarning ehtiyojlari va umidlarini qondirish majburiyatini bildiradi.

Tashrif buyuruvchilar O'zbekistonda unutilmas tajribaga ega bo'lishlarini ta'minlash uchun xizmat ko'rsatishning qoniqarli darajasini saqlab turish va standartlarni doimiy ravishda takomillashtirish juda muhim. Xizmat ko'rsatuvchi xodimlarni tayyorlash dasturlariga investitsiyalarni ko'paytirishni rag'batlantirish, infratuzilmani rivojlantirish va zamonaviy texnologiyalarni o'zlashtirish umumiy sayyohlik tajribasini yanada oshirishi mumkin.

O'zbekistonni sayohat joyi sifatida tavsiya etish ehtimoli:

Ehtimol, so'rovning eng quvonarli xulosalaridan biri O'zbekistonni do'stlariga sayohat qilish joyi sifatida tavsiya qilish haqida gap ketganda respondentlarning yuqori ehtimollik darajasi bo'lgan. Ushbu ijobiy his-tuyg'u mamlakatning jozibadorligi va salohiyatini tashrif buyurish kerak bo'lgan joy sifatida namoyish etadi.

Rivojlanayotgan turizm markazi sifatida O'zbekiston qadimiy shaharlar, hayratlanarli manzaralar va boy madaniy gobelenlarning misli ko'rilmagan uyg'unligini taklif etadi. Buxoro, Samarqand va Xiva kabi tarixiy ahamiyatga ega obidalarning saqlanib qolishi tashrif buyuruvchilar uchun mamlakatning maftunkor tarixi va me'moriy mo'jizalari bilan tanishish uchun noyob imkoniyat yaratadi. Bundan tashqari, Chotqol va Tyan-Shan tog'lari va bepoyon Qizilqum cho'li kabi tabiiy mo'jizalar sarguzasht ishqibozlari uchun turli xil tashqi tajribalarni taqdim etadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mamlakatning noyob madaniy merosi va tabiiy go'zalligini ta'kidlash orqali O'zbekiston ko'proq xalqaro va mahalliy sayyohlarni jalb qilishi, iqtisodiy o'sishga hissa qo'shishi shakl shubhasizdir. Shu bilan birgalikda ichki turizmning rivojinishi hudud madaniyatlararo o'zaro tushunishni mustahkamlashini kafolatlaydi. O'zining maftunkor manzillari ko'pligi bilan haqiqatan ham sayohatchilarni o'ziga rom etish va ularning sayohatlarida o'chmas iz qoldirish imkoniyatiga ega.

O'zbekistonda ichki turizmni rivojlantirish uchun istiqbolli shart-sharoitlar mavjudligini maqolada tahlil qilindi. Tahlil natijalariga ko'ra umumiy ovqatlanish

va joylashtirish vositalarida qoniqarli xizmat ko'rsatish darajasi 36.8% qoniqarli ovozlar berilganligi uchun quyidagi takliflar berilishi maqsadga muvofiqdir.

- Davlat korxonalari, turizm tashkilotlari va mahalliy hamjamiyatlar uchun infratuzilmaga sarmoya kiritish;
- Ijtimoiy tarmoqlar va web saytlar orqali reklama va targ'ibot ishlarini ko'paytirish;
- “O'zbekiston bo'ylab sayohat qil!” ichki turizmni rivojlantirish dasturini amalga oshirish ishlarini yanada takomillashtirish va unda yoshlar ishtirokini taminlashga alohida e'tibor qaratish kerak;
- O'qitish va barqaror turizm amaliyotini targ'ib qilish orqali turizm industriyasini rivojlantirishni davom ettirish turizmga bo'lgan e'tiborning ortib borayotgani va mahalliy aholi tomonidan tavsiyalar olish ehtimoli yuqori bo'lgan O'zbekistonda tobora ommabop sayyohlik maskaniga aylantirishga e'tibor qaratish;
- Universitetlarda faol talabalar uchun, xususan, turizm yo'nalishida tahsil oladigan talabalar uchun “O'zbekiston bo'ylab sayohat” haftaliklari tashkil etilishi ularga mativatsiya bo'lib kelgusi faoliyati uchun ham poydevor vazifasini o'tardi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. <https://lex.uz/ru/docs/-3548467>O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 03.02.2018 yildagi PF-5326-son
2. <https://uzreport.news/society/o-zbekistonda-2022-yilda-12-millionga-yaqin-ichki-sayohat-amalga-oshirildi> Uzreport axborot agentligining rasmiy web sayti
3. <https://www.sciencedirect.com/journal/annals-of-tourism-research> “ Domestic tourism and the resilience of hotel demand” David Boto-García Volume 93, March 2022, 103352
4. <https://daryo.uz/2023/05/01/ozbekistonda-ichki-turizmning-rivojlanishi-organib-chiqildi> Daryo axborot agentligining rasmiy web sayti
5. Омонова, Н. Р., & Хожиев, Д. (2023). Значение интерактивных методов в обучении в высшей образовании. *Образование наука и инновационные идеи в мире*, 16(3), 121-127.
6. Djurayeva, N. B., & Omonova, N. R. (2022). Sog'liqni saqlash turizmi mahsuloti dizaynini yaratish masalasi. *Science and Education*, 3(5), 1655-1659.
7. Omonova, N. R. K., & Djurayeva, N. B. (2021). An overview of health tourism within the context of uzbekistan's tourism strategy. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 1(11), 754-759.
8. Omonova, N. R., & Isokova, G. S. (2022). The significance of interactive

- methods in teaching in Higher Education. *Science and Education*, 3(12), 661-666.
9. Nilufar, O., & Hamroev, H. R. (2021, March). Medical tourism: problems and potentials of uzbekistan. In *Euro-Asia Conferences* (Vol. 3, No. 1, pp. 34-37).
  10. Axmatova, M. (2023). Buxoro viloyatidagi diqqatga sazovor joylarga transport xizmatlari va harakatchanligi tahlili. *Центр научных публикаций (buxdu.uz)*, 37(37).
  11. Axmatova, M. (2021). Turizmda transport xizmatlarini optimallashtirish chora tadbirlari. *Центр научных публикаций (buxdu.uz)*, 8(8).
  12. Axmatova, M. (2021). Turizm va transport xizmatlarining bir-biri bilan uzviy bog'liqligi. *Центр научных публикаций (buxdu.uz)*, 8(8).
  13. Axmatova, M. (2023). Turistik transport xizmatlarini takomillashtirish strategiyasini aniqlash. *Центр научных публикаций (buxdu.uz)*, 36(36).
  14. Axmatova, M. (2023). Анализ транспортных услуг и мобильности к достопримечательностям Бухарской области. *Центр научных публикаций (buxdu.uz)*, 37(37).
  15. Axmatova, M. (2023). TURIZMDA TRANSPORT XIZMATLARI BILAN BOG'LIQ MUAMMOLAR VA ULARGA INNOVATSION YECHIMLARI. *DIGITAL TRANSFORMATION AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE*, 1(4), 58-65.
  16. Axmatova, M. (2023). INTERNATIONAL CONNECTION OF TOURISM AND TRANSPORT SERVICES. *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu.uz)*, 37(37).
  17. Rozikovich, H. H. (2021). The role of innovative technologies in improving the quality of transport services. *World Bulletin of Management and Law*, 3, 4-8.
  18. Ruziyeva, M. (2023). OZBEKISTON RESPUBLIKASIDA TURIZM SOHASIDA OLIV BORILAYOTGAN ISHLAR VA ULARNING ISTIQBOLLARI. *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu.uz)*, 36(36).
  19. Ruziyeva, M. (2023). MAMLAKATLARNING GASTRONOMIK XARITASINI YARATISH METODOLOGIYASI. *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu.uz)*, 35(35).
  20. Tulkinovna, R. M., & Ramazon ogli, A. R. (2023). OZBEKISTONDA GASTRONOMIK TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI: BUXORO VILOYATI MISOLIDA. *Journal of new century innovations*, 31(1), 116-120.
  21. Ruziyeva, M. (2023). O 'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA MICE TURIZMINING MINTAQAVIY RIVOJLANISHI VA TUTGAN ORNI. *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu.uz)*, 36(36).
  22. Ruziyeva, M. (2023). RESTORAN BIZNESI-KATTA SARMOYA MANBAYI, UNING INSON TURMUSH TARZIDA TUTGAN O'RNI. *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu.uz)*, 37(37).

23. Oktyamovna, A. S. (2023). Prospects for the Development of New Types of Travel in Uzbekistan. *EUROPEAN JOURNAL OF BUSINESS STARTUPS AND OPEN SOCIETY*, 3(2), 9-11.
24. Oktyamovna, S. A. (2023). Development of Animation Service in Tourism in the Example of Bukhara Region.
25. Khakimovna, N. F., & Oktyamovna, S. A. (2022). Sustainability Reporting Towards Common Standards. *European Journal of Innovation In Nonformal Education*, 2(4), 236-239.
26. Юлдашев, К. Ш., & Алимова, Ш. О. КОНСАЛТИНГ ХИЗМАТЛАРИ ЁРДАМИДА МЕҲМОНХОНА ФАОЛИЯТИНИ ЙЎЛГА ҚЎЙИШНИНГ АМАЛИЙ УСУЛЛАРИ.